

Radu Gabriel Părvu

DE CE URMA SĂ COBOARE DIN TRĂSURĂ FROSICA?

Radu Gabriel Pârvu

De ce urma să coboare
din trăsură Frosica?

Habar n-am cine este personajul care a ajuns, se pare, la destinație. Recunosc că titlul acesta mi-a venit brusc în minte și mi-a sunat bine. Uneori, o simplă întrebare, pusă chiar în joacă, așa cum s-a întâmplat în cazul de față, te face curios să afli ce se ascunde dincolo de ea și descoperi treptat că ea poate resuscita o lume veche sau poate clădi una nouă. Prin urmare, „De ce urma să coboare din trăsură Frosica?” funcționează ca o ipoteză de lucru și se va dovedi că această ludică interogație trezește la viață, nechemat și invaziv, un întreg univers.

Știu că lucrurile vor evolua astfel, pentru că după un timp am ajuns la sfârșitul romanului, iar acum îl scriu din nou, am uitat a câta oară. — Dar să revin la început, când încă nu știam nimic.

La drept vorbind, prima variantă a fost „De ce a coborât din trăsură Imelda?” Însă pe urmă m-am gândit că, pe de o parte, numele de Imelda este prea exotic și amintește de ceva politico-dictatorial, iar pe de altă parte, că nu e oportun ca acțiunea de a coborî să fi fost deja săvârșită câtă vreme n-am nicio idee despre scopul fetei, darămite despre destinația demoazelei.

Apoi, al doilea nume care mi-a venit spontan în minte a fost Eufrosina. Dar acesta suna prea solemn și sugera o coborâre impozantă, cu pasul apăsător, de femeie matură și țănoasă, care inspiră siguranță de sine.

Cel puțin ca rezonanță, pentru că, altminteri, după cum știm, pe una dintre grații o chema Eufrosina și etimologic semnifica veselia. Atunci mi-am zis că scena trebuie demitizată totuși, mai ales că pasagera nu este decât o fetișcană. — Șăgălnicie, numele tău fie Frosica!

Dar urât m-ai botezat! exclamă ea nemulțumită. Cum naiba să mă cheme așa? Dumneata n-ai imaginație onomastică și te lași condus de spontaneități. Iar pe urmă cine știe ce rol mă pui să joc!

Hm! Are dreptate fata, ar consimți Nasta, care de obicei nu aproba pe nimeni. Eufrosina... Frosica... Decide-te odată, măi, autorule! Vrei nume de Grație sau de Servitoare?

Deocamdată să trecem de momentul botezului, iar până la noi evoluții, personajul are să rămână cu acest diminutiv, măi, Nasta!

Dar de ce urma să coboare Frosica? A ajuns într-adevăr unde voia sau doar s-a rupt osia trăsurii? Și, în definitiv, de ce n-ar coborî Frosica dintr-un tramvai? Cu numele ăsta ar putea să coboare la fel de bine și dintr-o căruță, mi se păru că o aud bombănind pe Nasta. — Atunci nu mai avem un titlu de roman, replicai eu, ca să nu rămân mai prejos. Ți-ai găsit! Ea mai bodogăni o dată: În ziua de azi te poți aștepta la orice!

Ca de fiecare dată când nu-i convine ceva, Nasta ține să se amestece în discuție, chiar dacă nu este de față, ca acum. — Cred că nici măcar n-a băgat de seamă că am plecat, completă Frosica, atentă la dialogul imaginar pe care-l purtam cu mama ei.

Până una-alta, important este că fata intenționa să coboare dintr-o trăsură. Nu contează din ce motiv. — Ajudată

de un lacheu? Ar părea o scenă de modă veche și ar indica o anumită poziție socială. Dar de când li se refuză boiernașilor dreptul de a purta nume rurale? Să nu ne luăm după Nasta! Aristocrația neaoșă era apropiată de popor măcar prin onomastică.

Pentru a elimina provizoriu aceste dileme, să ne închipuim că Frosică îi întinde mâna un tânăr al cărui statut rămâne încă indecis.

Nu m-am hotărât nici în privința vestimentației fetei. O crinolină ar fi cea mai potrivită și mi-aș putea imagina că Frosica a ajuns în fața unui conac: somptuos, cu scări ample și o peluză uriașă. Recunosc că ăsta este un clișeu, însă n-am ce face: un conac nu poate arăta ca un bordei. Iar cine coboară dintr-o trăsură în dreptul unui bordei n-o face decât în scopuri propagandistice. Cum ar suna „Vizita electorală a Frosicăi”? — Păcate amărâte! Asta este întotdeauna o pistă falsă.

Dar croiala fustei călătorei contează prea puțin pentru un bărbat, fie el lacheu sau amant. În consecință, tânărul se va zgâi un pic la picioarele ei, mai mult sau mai puțin vizibile, chiar dacă va pretinde că nu privește decât scara trăsurii și că este atent numai la siguranța pasagerei.

Deocamdată să admitem, așadar, următoarele: Trăsura este înaltă, are scara abruptă, iar tânărul, după ce se dă jos, ocolește vehiculul, deschide portiera și-i oferă galant Frosicăi sprijinul. Aici ezită o clipă, odată cu mine: șovăie și el dacă este cazul s-o prindă ușor de mijloc, spre a o coborî după o scurtă înălțare, ori dacă s-ar cuveni doar să-și transforme brațul într-o simplă balustradă pentru Frosica.

În cele din urmă o ridică totuși puțin, ca s-o coboare apoi. Fata îndoaie genunchii: nu știu dacă de emoție sau numai pentru a îndulci aterizarea. — Dar ce, parcă ea

știe?! Abia mai târziu are să afle cum stă treaba cu instabilitatea genunchilor.

În această versiune, băiatul pozează cel puțin în curtezanul ei. Iată că lucrurile se așază de la sine, fără ca eu să fiu nevoit să le tranșez cumva!

Problema este însă că totul se derulează prea repede și constat că am și depășit momentul în care Frosica urma să coboare din trăsură: fata răscolește deja cu piciorul, în joacă, pietrișul aleii. Chiar am ajuns la sfârșitul romanului? E cazul s-o urc la loc în trăsură? Să apelez din nou la amorezul-lacheu sau mă fac că ea nici n-a coborât?

Categoric, trăsura s-a oprit undeva, iar pentru Frosica, a pune piciorul pe pământ echivalează cu o opțiune. Poate, definitivă, mă anunță sumbru Nasta. Dar ca să las deschise toate posibilitățile, fiindcă nu știu încotro ne va duce acțiunea, adăugai: Presupun că aterizarea aceea zglobie nu înseamnă neapărat un jurământ matrimonial sau un angajament social. Nasta însă voia să aibă iarăși ultimul cuvânt, mai ales că își aminti de vizita tatălui ei la popotă: Un simplu capriciu se poate transforma într-o chestiune de viață și de moarte.

Nici nu vreau să mă gândesc ce este în sufletul ei! A ignorat sfatul familiei, ba chiar și-a încălcat legămintele față de sine. Sper că n-are să-și piardă independența la o vârstă atât de fragedă, dintr-o toană pasageră. Din pricina vreunei înduioșări trecătoare ori a unei iubiri iluzorii, n-o să renunțe la fastul vieții ei de domnișoară, ținută-n puf, presupun, de un batalion de rude care se întrec să-i facă pe plac.

Ulterior se va vădi că bănuiala mea este greșită. Fi-rește, am constatat și am adăugat aceste lucruri abia după

recitirea și modificarea primelor zeci de pagini. De altfel, multe dintre cele ce ni se par cunoscute în clipa de față nu sunt decât rezultatul retrospecției celor întâmplare. Abia mai târziu știm mai multe. Prezentul doar se trăiește, numai trecutul se cunoaște. Sau dacă ne așezăm sub tirania timpului, așa cum suntem de fapt, am putea spune la fel de bine: prezentul doar ne trăiește și abia trecutul ne cunoaște.

Frosica poate coborî, în egală măsură, pe pământul pe care tocmai l-a cumpărat. Vine ca o moșiereasă, iar atunci, în pofida tinereții, i se potrivește un aer impozant. Să-i spun iarăși Eufrosina? — Se va stabili aici, își va asuma responsabilități, va avea nevoie de consiliere agricolă, va trebui să se adapteze traiului la țară. O să învețe să călărească, va purta cizme și biciușcă. Transform valetul în instructor de echitație? Va abandona ea huzurul de-acasă pentru incertitudinile și dificultățile ogoarelor? Dar aici nu este la țară. Dincolo de pintenul de pădure se zărește clar marginea orașului: mahalaua preotului lancu.

Să dăm filmul înapoi: Cu toate că servitorul o așteaptă să coboare, este limpede că Frosica ezită să pună piciorul pe scara trăsorii. S-ar mai putea întoarce... S-ar mai putea întoarce?

Ce caută ea sub vraja unui ținut cu mesteceni, ale căror frunze galbene ca niște lămâi coapte străjuiesc conacul pe care fata îl văzuse numai în visurile ei de prințesă nubilă? Sau chiar în realitatea trecutului ei?

Și unde-i seducătorul cavaler? Să fie oare lacheul ăsta, care a ocolit deja trăsura și stă cu brațul întins ca o balustradă? Atâtea întrebări nu exprimă atât indecizia ei, cât nehotărârea mea.

Am stabilit măcar anotimpul: suntem în toiul toamnei și poamele așteaptă să fie culese. Prunele plesnesc de dulceață, strugurii dau să rupă via, dinții dezveliți ai știuleților afișează zâmbetul naturii satisfăcute că a ajuns în sfârșit la maturitate. Să fi fost atrasă Frosica de savoarea nucilor verzi și a gutuilor sau de astringența porumbelor? De așa ceva însă se putea bucura și în casa părinților ei, fără să ajungă slugă la dârloagă.

Pesemne că era mai nimerit să vină în vizită, ori să-și caute viitorul cămin mai devreme, când se pârguiau toate. Scena ar fi fost mai lirică, iar Frosica ar fi avut impresia că se află în rezonanță cu natura. Ar fi nimerit între coacăze, s-ar fi săturat de cireșe și ar fi făcut plajă în locuri ascunse. Prin urmare, și anotimpul poate rămâne imprecis. Credeam că am stabilit măcar atâta lucru.

Am toate șansele să ratez romanul sau ce va ieși din proza asta, fiindcă în curând, fără-ndoială, cititorul se va plictisi: personajele sunt vagi, povestirea trenează, autorul nu știe încotro s-o apuce, timpul și spațiul sunt indefinite, nici urmă de conflict. Este vremea să pun piciorul în prag. Pe vremuri, autorul cunoștea de la bun început până și cuiul de care se va agăța eroul sinucigaș în final.

Deocamdată o las pe Frosica să răscolească în joacă pietrișul aleii cu vârful pantofului și ies să bea un pahar cu apă.

Pe fată o aștepta întâlnirea vieții ei. Asta sună cumva a certitudine. Pentru a o avea este nevoie să stabilesc mai întâi locul băiatului. Dacă va coborî de pe capra trăsurii, este numai vizitiu. Dacă a stat lângă Frosica, poate emite pretenții la inima sau chiar la mâna ei. În fond, ce este mai ușor de cucerit: inima sau mâna unei femei? De ce

nu spunem niciodată: mintea ei? Succesiunea firească ar fi inima și apoi mâna. Mintea, niciodată.

O trăsură nu merge niciodată singură, așa că băiatul nu putea sta lângă Frosica; trebuie să o fi ridicat puțin de mijloc, când a coborât de pe capră. Prin urmare, putem presupune că birjarul o conduce pe Frosica spre viitorul mire. O asemenea opțiune are avantajul că îi pot introduce în scenă atât pe valet, cât și pe curtezan. Mă aleg cu trei personaje și complic acțiunea. Ba chiar aș sugera un posibil triumf amoros și obțin intriga. În plus, cititorul se poate întreba cine este mirele, iar curiozitatea îl va face, eventual, să mai parcurgă două-trei pagini. Aș câștiga timp.

Oricum, am tatonat destul, am luat pulsul situației. Vizitiul nu e decât jalonul pe lângă care Frosica trebuie să treacă în drum spre mire. Că de-aia-i valet!

Dar are și el inimă. Sunt sigur că atunci când i-a zărit glezna coborând din trăsură, a tresărit ca orice bărbat. Însă simbria și decența îl împiedică să-i strângă mai puternic mijlocul și s-o apropie de el, sub pretextul unui dezechilibru oarecare.

Deodată îmi dau seama că Frosica descinde în mintea mea dintr-o rememorare livrescă: „aici sosi pe vremuri bunica-mi Calyopi”. — Ea trebuie să fie!

N-am avut însă nicio bunică omonimă. Ca orice om, am avut două bunici: una masivă și severă, care s-a mai împușinat la trup în ultimii ani de viață, iar alta uscățivă și dârză, care către final a ajuns exclusiv piele și os. Indiferent de constituție și caracter, bunicele se reduc până la urmă la esența bunicii.

Nu știu de când datează și care este prima mea imagine cu fiecare dintre ele, după cum habar n-am de întâia

mea amintire în general. Sincer vorbind, dacă eu nu știu care a fost primul meu contact conștient cu lumea și nici care au fost următoarele 5021, dacă nu știu nici măcar când mi-am identificat bunicile, cum îmi poate pretinde cititorul să cunosc intențiile Frosicăi și cine o întâmpină la scara trăsurii?

La fel nu pot spune, bunăoară, când și unde am auzit prima oară numele unui scriitor care mi-a schimbat destinul, așa cum nu știu de ce am întins pentru întâia dată mâna după o plăcintă cu mere fără să-i fi știut gustul, dar pasămite aş putea s-o înduplec pe Frosica să plece spre conac, ca să-și întâlnească bunica.

Alt personaj? De unde a apărut el, când n-am elucidat nici măcar existența mirelui? Aha, „aici sosi pe vremuri bunica-mi Calyopi”, iată geneza personajului! — Iar bunica ia locul mirelui, care iese din scenă înainte să fi intrat.

Dar ce vorbesc eu despre trecut! Nu știu nici măcar ce se petrece chiar acum înăuntrul meu: nimic nu-mi semnalează că în obscuritatea trupului vreun organ a început poate deja să cedeze și se creează condițiile pentru instalarea unei boli, ori că se reface un țesut pe care nu-l știam afectat, se formează un calcul, se sudează niște oase rupte. Nici specialiștii nu dau de cap întotdeauna unor simptome indescifrabile.

Ca să nu mai spun despre întunecimile sufletului, despre refulări și resentimente, despre complexe și coșmaruri mărunte, toate insidioase, care mă transformă într-un biet actor ce interpretează inconștient rolul lor.

Stați o clipă! — Dacă Frosica este în exclusivitate rodul închipuirii mele, pe seama ei pot (s)pune orice, viața ei de-abia se scrie. A mea s-a scris deja, atâta câtă

este până acum. Totodată încep să-mi dau seama că știu prea puțin despre mine însumi. În aceste condiții, șansele de a determina mai precis viața fetei sunt mai mari decât șansele de a-mi cunoaște propria viață.

Bunica se afla deja în capul scărilor și-și proptise picioarele zdravene în preșul de la intrare. Zâmbetul larg contrasta cu severitatea obișnuită a chipului său. Femeia falnică, îmbrăcată într-un halat albastru și gros, ca de spital, o strânse pe față pe după umeri: De când te așteptam! — Coană Calyopi, pun șerbetul? se auzi, în loc de salut, întrebarea Tincăi.

Abia ăsta, nu Frosica, este nume tipic de servitoare, măi, Nasta! Când eram mic, și ai mei aveau o slujnică, dar o chema Lina, nu Tinka.

Desprinsă din îmbrățișarea lui Calyopi, Frosica îi zâmbi Linei drept mulțumire pentru invitația indirectă la șerbet. De trandafir. Roz, neapărat. Bunica știa că ăsta îmi place mie. A cui bunică?

Frosico, hai în salon! porunci bunică-mea, căreia Tinka i se adresase deja cu apelativul „coană Calyopi”. De unde știa ea de rememorarea mea livrescă?

În salon nu era niciun mire. Dispăruse și vizitiul. Cred că tocmai o înghesuia pe Lina în debara. Frosica își ciuli urechile: nu găfăia nimeni. În visele ei auzea deseori găfăieli bizare și nu înțelegea de ce în anumite momente oamenii nu mai reușesc să respire normal.

Înainte de a se așeza, fata zări pe geam absența trăsurii: aerul părea decupat acolo unde fusese aceasta. Dar cum plecase singură, presupunând că vizitiul era în debara? Doar am stabilit că trăsurile nu merg niciodată singure.

Numai acolo unde se opriese calul alb, aerul era mai nemișcat decât în dreptul (a)murgului. — Să înțeleg că era către seară?

Trebuie să întreprind ceva, altfel se conturează ideea că Frosica va rămâne fată bătrână, înfruptându-se ca proasta din șerbetul roz al bunică-mii. Iar bietul cititor va aștepta zadarnic deflorarea ingenuiei. Căutând o stragemă, îmi rotesc privirea prin camera ticsită de praf, de vechituri și de aer stătut. Am văzut odată, când se amenaja decorul pentru turnarea unui film, că există niște spray-uri care împrăștie pânze de păianjen: pufăi de două-trei ori din ele și întinzi brusc câte pânze vrei. Așa ceva mi-ar fi util acum, pentru crearea unei atmosfere de talcioc. — „Târg de antichități” se zice mai elevat, mă corectă Calyopi. Parcă n-ai fi de-ai casei!

Bunica se închină fără preambul. Gestul o făcu pe Frosica să-și întoarcă privirea spre ea, după ce o rotise prin cameră, încercând să se agațe de ceva pentru a putea continua acțiunea. Vechiturile îi/îmi trezeau amintiri disparate. Dacă s-ar strădui, Frosica ar putea pune laolaltă amintirile și le-ar da un sens.

Așa stau îngrămădite și lucrurile în salonul lui Calyopi, însă numai amintirile au sens, nu și lucrurile; acestea au doar existență. Amintirile, care sunt amprente ale lucrurilor întipărite în moalele minții noastre, n-au decât rostul pe care li-l dăm noi. Iar spre deosebire de lucruri, ele nu depășesc existența creierului nostru. Sau a inimii noastre. Am adăugat „inimii”, pentru că Frosica n-a aflat încă unde este sediul memoriei.

Bunica mea, autoarea șerbetului roz, era văduvă de preot. Așadar, nu trebuie să ne mire faptul că se închina

în general. Dar de ce și acum? Frosica se făcu ecoul întrebării mele: Ce-i, bunico? Am trăit s-o văd și pe asta! exclamă Calyopi. Care asta? Să mai vii pe la mine. Că de la o vreme nimeni nu-mi mai trece pragul. Parcă aș fi devenit definitiv inaccesibilă. Ești sinistru, bunico! — Mi-e atât de dor de bunica, încât o invidiez pe Frosica pentru că a fost în stare să-i treacă pragul.

Calyopi se închinase teatral, ca să-și impresioneze nepoata. Sau doar pe Dumnezeu? Însă Generalissimul nu se înduioșează. Ce-ar însemna să lăcrimeze El pentru fiecare nătâng sau nevolnic? În mare mila Lui, Căpetenia conspirației mondiale așază cursul istoriei, nefericește străbuni și popoare, ori le dă unor netrebnci iluzia fericirii sau a mântuirii, decide ocult și statistic, ascunse sunt căile Domnului! Sau poate că nici nu ne ucide El, ci murim noi, de proști, și atunci zicem preaplecați „Facă-se voia Ta!”, numai ca să ne scuzăm că n-a fost vina noastră.

Dar ce ar însemna să nu ne omoare El sau să nu murim noi, de incapabili ce suntem? Și așa pământul este înăbușit de oameni și pe deasupra, și pe dedesubt! Unde să mai încapă atâția? Raiul și iadul sunt soluția salvării sau a surghiunului sufletelor noastre, ne trimite Generalissimul să le populăm cu duhul, fiindcă acolo este spațiu excendetar, ca pe Marte, colonizarea universului a început odată cu primul mort, când Terra era încă goală și la suprafață, și la doi metri adâncime, *Biblia* poate fi citită și ca un scenariu referitor la ocuparea universului de către pământeni.

Cum să le populăm cu duhul? întrebai nici eu nu știu pe cine. Păi, da — mi se răspunse tot anonim —, trupul rămâne în custodia coșciugului, se reintegrează în natură, așa cum este descris poetic acest proces scârbos, deh, arta

înnobilează tot ce atinge, și atunci sufletul imaterial este trimis să vagabondeze prin spațiile intergalactice în căutarea unui loc cu verdeață proaspătă sau a unui cazan cu smoală fierbinte.

Însă dincolo de toate, crucea trebuie executată corect și vizibil, poate-poate este luată în seamă și are efect, chiar dacă miza e foarte mică, reveni bunica preoteasă. Rugăciunea ca rugăciunea, dar Decodicatorul suprem trebuie să ia aminte la însemnătatea limbajului trupului în procesul de comunicare.

În odaia Lui, care este universul întreg, cu infernul și paradisul cu tot, stau de-a valma bunii și răii, viii și morții, fiecare cu existența lui și cu amintirea a ceea ce a fost, depozitați de sens sau de viață, absurzi precum spațiul în care au fost depozitați, inutili ca niște jucării de care te-ai plictisit sau pe care le-ai stricat și nu mai merită efortul de a le repara. Numai cine ar ieși un pic din odaie ar putea desluși rostul vechiturilor printre care s-a aflat vremelnice.

Aici, instigatorul rebel din mine este tentat să părăsească odaia universală pentru a privi cu detașare jucăriile Domnului. Imediat însă se va găsi un cititor obișnuit cu predicile, gata de contraatac, sau vreun gură-cască dintre aceia care se găsesc oriunde și chibitează ori de câte ori doi se iau la harță. Redau în continuare polemica imaginară iscată cu acest prilej, fără a mai preciza cine cui dă replica, pentru că întotdeauna cuvintele și atitudinile sunt mai importante decât cei care le pronunță: La ce înduioșare să ne așteptăm de la Generalissim, când El ne-a condamnat pe toți la moarte, chiar din clipa nașterii noastre, și i-a hărăzit propriului fiu cumplita răstignire rezervată tâlhărilor? — Ceea ce a acceptat Dumnezeu să se întâmple în

momentul crucificării a reprezentat șansa mântuirii, pe care El ne-a acordat-o în mărinimia Sa. — Totodată, un asemenea gest poate demonstra tărie de caracter. — Dar de ce nu s-a jertfit pe Sine, dacă tot a vrut să ne dea exemplul suprem? — Nici n-avea (ne)voie. — Cum așa? — Lăsa lumea fără stăpân. La cât de descreierată este omenirea, ce ar fi însemnat ca ea să asiste la moartea nemuririi? Lipsită de păstor, turma merge de-a-n boulea direct în prăpastie. — În plus, tăria de caracter este numai apanajul oamenilor, doar ei sunt meniți să se autodepășească, spre a arăta câtă forță au. Or, El, fiind dincolo de preaomenesc, este deja atotputernic, n-are ce slăbiciune să-și învingă și nici nu trebuie să demonstreze nimănui nimic. — Este totuși ușor să te sacrifici prin delegație. — Nici vorbă! N-a fost delegație, ci dedublare. S-a transformat pe Sine în om, smerindu-se ca rob al cerului. — Adică al Lui însuși? — Religia nu justifică nicio crimă, degeaba se pitește toți nelegiuirii în spatele ei. Dacă mai sunt criminali care pretind că acționează întru promovarea Domnului nu înseamnă că El trebuie să fie făcut răspunzător pentru asta. Știu că este un loc comun, însă m-am simțit obligat să intervin. — Nu te scuza, uite că spun și eu o banalitate, ca să te consolez, se știe că truismele exprimă marile adevăruri: nimic nu este mai cumplit decât durerea unui părinte care-și îngroapă copilul. — Ce fel de iubire o mai fi și asta, dragul meu? — S-a văzut de la început, când L-a abandonat în iesle, ce fel de iubire era. Nu te lepezi așa de un copil de excepție, destinat să salveze umanitatea.

Fetele însă iau lucrurile ca atare și nu se lasă ispite de polemici sterile. Nici Frosica nu făcea excepție. Pentru ea, Dumnezeu însuși era doar proprietarul jucăriilor.

Ca să devină o conștiință, El trebuia extras din podul în care se refugiase. Dar cum să-L scoți dintr-ale Lui? Spre deosebire de mine, Frosica nu și-L putea închipui pe Generalissim în afara odăii.

Ea învățase de la Calyopi cum să se închine. Degetele trebuie să fie împreunate strâns, fiindcă altfel, îți scapă rugăciunea printre ele; apoi trebuie să țințească ferm și precis fruntea, capul pieptului și umerii dreapta — stânga, întotdeauna în această ordine, orice inexactitate și indecizie diminuează eficiența actului cucernic, nu, ai coborât prea jos, acolo e burta, nu pieptul, iar și mai jos este altceva, un loc care nu se cuvine închinat, chiar dacă smerenia omenirii în fața miracolului nașterii într-acolo ar trebui să se îndrepte.

Sânguincioasă ca orice fetiță care vrea să se arate destoinică, Frosica repetase meticolos și mecanic gestul respectiv, plecându-se în timpul rugăciunii ca asupra abecedarului. Atunci înțelesese ea rolul degetelor în cultură: cu ele făcuse primele litere și primele cruci. Apoi, în adolescență descoperise un alt rol al degetelor.

Tot preoteasa o învățase să sărute icoanele: solemn, cu pioșenie și aceeași ușoară reverență, numai că la început, zglobie cum era, Frosica făcea deseori confuzie între biserică și sala de bal. În lăcașul sfânt nu joci șotron, fato, și nici loc de pupături nu e!

Musturarea preotesei venise după ce Frosica sărutase sonor și cu poftă icoana arhanghelului Gavriil, reprezentat cu bucle crețe și blonde de-a dreapta altarului unde slujea popa Iancu. Atunci Calyopi vruse să o ia de mână, dar își reprimase gestul, ca să nu perturbe atmosfera de reculegere. Chipeșul voievod al oștilor îngerești atrăsese totuși o privire prețăluitoare din partea buniciei, peste umărul fetei care exersa sărutul.

Apoi Frosica simțise nevoia irezistibilă de a săruta aripile lui Gavriil numai fiindcă îi intrase în capul zăpăcit ideea că arhanghelul trebuie să fie vehiculul ei cosmic. *Fly me to the Moon!* În fond, de ce programele NASA n-ar profita de experiența acumulată în laboratoarele Bibliei?

Cu religia, lucrurile sunt întotdeauna amestecate, așa cum s-a dovedit și în cazul polemicii redată mai sus. Îmi amintesc că în biblioteca bunicului preot — care-și aprindea o țigară Snagov în fiecare după-amiază la cinci, când Calyopi îi aducea pe banca de sub caiși tava cu șerbet roz și paharul cu apă rece — am găsit printre cărțile Sfinților Părinți *Antichristul* lui Nietzsche. M-am uitat atent: cartea fusese citită. Era plină de sublinieri și semne de mirare. Cu un creion cu mină moale.

Am fost la fel de uimit ca atunci când l-am văzut pe popa Iancu punându-și The Beatles la pick-up, după slujba de duminică. A așezat discul cu aceeași evlavie cu care deschidea Evanghelia pe masa din altar și a început să bată ușor tactul, uitându-se prin ochelarii groși la icoana aurită a Mântuitorului. Îngâna convins că nu comite niciun sacrilegiu: *We all live in a yellow submarine*. Mai mult ca sigur că pediatrul meloman îi adusese discul acela. — Și, negreșit, un submarin galben este toată odaia lui Dumnezeu, îmi șopti Frosica.

În răcoarea salonului mușegăit al buniciei, nepoata redescoperi gustul prea parfumat și vag artificial al șerbetului de trandafir, linse lingurița de care se lipise un rest roz și plescăi de plăcere ca altădată, când învăța sărutatul icoanelor. Abia când dispăru savoarea și simți pe cerul gurii cocleala, Frosica scoase lingurița și o întoarse pe

toate fețele: Parcă n-ar mai fi de argint, a căpătat gustul crucii lui Tătăițu.

O fi trecut și vremea ei, se resemnă Calyopi, au și lingurițele viața lor. Din astea au mai rămas două. Zamfira, mireasa de pe bufet, ne-a lăsat nouă, femeilor din neam, toate tacâmurile. Pe-acum tu o să ai parte de ele. Tot de la ea aveai și niște păhărele pentru lichior, pictate manual și suflate cu aur, plusă Frosica, dar numai pentru că așa-i firea femeilor, fiindcă, altminteri, nu se vedea la casa ei. Mai sunt patru păhărele, Safta le-a mai scăpat din mână și nu mai avea nici ea priza din tinerețe. De-aia este bine să te retragi din serviciu când serviciile nu mai sunt în siguranță.

Nepoata ignoră obișnuitul joc de cuvinte al bunicii deoarece începuse o irepresibilă fantezie cu lingurița de argint. Și-o imaginea trecând, ca folclorul, din gură-n gură, spălată și refolosită, umplută neconținut cu dulceață și zacuscă și șerbet, golită cu nesaț de Zamfira și de Sevas-tița, fata ei, și de fata fetei ei, pe care deja nu mai știu cum o chema, și de Moșul și de toți bărbații neamului până la pediater, cu musafirii lor cu tot, căroră nu mai stau acum să le caute niște nume. Te-ai pierdut de suratele tale, ai simțit pofta și saliva și halena tuturor, așa ai ajuns să te coclești și tu, mi-e milă de tine, oamenii uită că în absența ta n-ar ajunge la miere și la zahăr tot decât cu degetele, ca primitivii!

La rândul ei, Calyopi ignoră dialogul nepoatei cu lingurița de argint fiindcă o privea pe Frosica de parcă n-o mai văzuse de-o viață. Cum ai făcut de ai venit? Drumul este desfundat, puteai să te înțepenești cu trăsura. — De fapt, nu crezuse nicio clipă că fata vrusese doar s-o vadă, urmărirea ea altceva. Întrebarea corectă era: Între noi fie vorba, de ce ai venit?